

ἀγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακοῦτρικας ὑπεβλήθησαν οἱ λογαριασμοὶ τῶν δύο ληξάντων ἐνιαυτῶν. Ἡ ἐξέλεγχξις αὐτῶν ἀνετέθη τῇ ἐξελεγκτικῇ τῶν ἐκκλησιαστικῶν λογαριασμῶν Ἐπιτροπῇ.

— Κατὰ τὸν ὑπό τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ἐλεῶν δημοσιευθέντα κατὰλογον τῶν γενομένων ἐν Μασσαλίᾳ συνδρομῶν ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἐμπορικῇ ταύτῃ ἀποικίᾳ ὁμογενῶν ὑπὲρ τῶν παρ' ἡμῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, συνήχθησαν 27,560 φράγκα. Ἐν τῇ καταλόγῳ τῶν συνδρομῶν διακρίνονται συνεισενεχόντες γεννησιότερα τῶν λοιπῶν ποσὰ οἱ ἀξιότιμοι κ. υἱοὶ Ἀνδρέου Βαλλικίου 5000 φράγκα. Στέφανος Ζαφειρόπουλος καὶ Περικλῆς Ζαφειρῆς ἀνὰ 2500, Γ. Δ. Ζαφειρόπουλος καὶ Μ. καὶ Θ. Ροδόκανκης ἀνὰ 2000. Ἡ δὲ ἡλικίαις, ἣν ἐξέδωκε τὸ Γραφεῖον τῆς Ἐπιτροπῆς, διατράνω δημοσίᾳ τὴν βθεῖαν εὐγνωμοσύνην τῶν ἐν τοῖς Ἑθν. Φιλανθρ. Καταστήμασι περιβληπομένων.

Τῇ κυριακῇ ἐτελέσθη ἐν τῷ πατριαρχικῷ νηφ. μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἀειμνήστων Λήμου Ἰωακείμ καὶ πρώην Πολυκλῆς Γερσαίου, συλλειτουργούντων τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολιτῶν Νικαίης, Νικοπόλεως, Ἀγιάρας, Βιζύης, Σισανίου, Μογλενῶν καὶ Αἰνιῆς.

— Τῇ κυριακῇ (11) Δ' τῆς τεσσαρκαθνημέρου νηστείας, ἐκήρυξεν ἀπ' ἁμβωνος ἐν τῷ πατριαρχικῷ νηφ. τὸν θεῖον λόγον ὁ ἱερολογ. καθηγητὴς τῆς Πατριαρχ. Κεντρικῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς κ. Κωνσταντῖνος Μικρούλης, ἀναπτύξας μετὰ δυνάμεως λόγον τοῦ διατὶ καὶ πᾶς, πολλῶν ὄντων κλητῶν, ὅλγοι εἰσὶν οἱ ἐλεγκτοί.

Τῇ δευτέρᾳ (12) μνήμη τοῦ ἁγίου Σπυριδῶνος τοῦ θαυματουργοῦ, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκομ. πατριάρχης ἐπεσκέψατο τὸν ἄγοντα τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ ἐορτὴν Ἑξ. Σπυριδῶνα Μαυρογέννη πασχ., ἀρχιεπίτρον τῶν ἀνακτόρων καὶ ἰδιαίτερον ἐκτὸν τῆς Α. Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου.

Ἀφίκετο προχθὲς (12) ἐκ Θεσσαλονίκης ὁ πανεπιστολὸς μητροπολίτης Σερρών κ. Κωνσταντῖνος.

— Χθὲς ἀνεχώρησαν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Μάδουτον, ὅπως μετὰ βραχείαν αὐτοῦ διαμονὴν ἀπέλθῃ εἰς Αἶνον ὁ πανερ. μητροπολίτης Αἰνῶ κ. Λουκάς.

— Ἐπανῆλθε προχθὲς εἰς Ἀρσάνης, ὅπου μετέβη δι' ἰδίας υποθέσεις, ἀδείξ ἐκκλησιαστικῇ, ὁ θεολογ. ἐπίσκοπος πρώην Ἐλευθεροπόλεως κ. Μιχαήλ.

— Τῇ προχθὲς, δευτέρᾳ, ἐξηκολούθησε καὶ ἐληξεν ἡ ἐπὶ δημοπρασίας ἐκποιήσεως τῶν μενάντων πρυγμάτων τῆς περιουσίας τῶν κοιτῶν Λήμου Ἰωακείμ καὶ πρώην Πολυκλῆς Γερσαίου.

Παράρτημα.— Ἐν τῷ δευτέρῳ ἐκκλησιαστικῷ χρονικῷ τῷ δημοσιευθέντι ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ παρελθόντος ὁ ἀριθμὸς τῆς Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας, ἐγράφη κατὰ παραδρομὴν 1888 ἀντὶ 1889, προσημεινῶν περὶ τοῦ πρωτοπορισμοῦ τοῦ Οἰκουμε. Πατριαρχίου διὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος.

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Πρὸς τὴν σύνταξιν

τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας.

Πρὸ μηνῶν ἀνέγων ἐν τῇ «Ἐστὶς» τῆς 1ης ἀπριλίου 1888 ἀρ. 642 σπουδαιότατην καὶ συγκινητικὴν διατριβὴν πολιοῦ καὶ εὐσεβοῦς ἀνδρὸς, ἐκ τῶν τὰ πρωτίστα φερόντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἑλληνικῇ φιλογίᾳ, ποιήσει, καὶ τῇ ἀνωτάτῃ συνέσει καὶ ἀξιοπρεπείᾳ, ἐνὸς τῶν τὰ μάλα διακεκριμένων καὶ εὐρυκῶν ὁμογενῶν τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς. Τὸ θέμα τῆς διατριβῆς ταύτης ἐστὶν ἡ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ, θέμα σπουδαῖον, ἀσπαιρὸν, καὶ καθ' ἡμέραν ἀνακυκλῶν τὰς καρδίας καὶ τὰ διανοήματα ἡμῶν. Ὁ δὲ συγγραφέας τὴν διατριβὴν ταύτην ἐστὶν ἐξ ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν, ὧν ἡ γνώμη ἀποτελεῖ αὐτόχρημα αὐθενσίαν. Οὗτος εἶναι ὁ γεραρὸς καὶ πολὺς ἀνὴρ, οὕτινος ἔσχον τὴν τιμὴν πάλαι ποτὶ νὰ συγκαταλεγῶ φίλος, ὁ οὐχὶ μόνον εὐρωπαϊκὴν, ἀλλὰ κοσμοπολιτικὴν, οὕτως εἶπεν, χρίων φήμην ὁ παλὺς Ἀλέξανδρος Ρίζος ὁ Ραγκαβῆς.

Ἐπειδὴ δ' ἐν διαφόροις ἰδιωτικαῖς συνδικλίξεσι μετὰ ἀξιολύμων καὶ ἐμπειρῶν ὁμογενῶν, συνέπεσε ν' ἀκούσω πολλὰς καὶ διαφόρους κρίσεις ἐκπρόχρονες ἀπερισκέπτως καὶ ἐκρηγρᾷ τῇ καρδίᾳ περὶ τοῦ προκειμένου σπουδαίου ζητήματος, ἄς, καὶ ὅσον αἱ ἐμὰ πενιχραὶ γνώσεις μοὶ ἐπιτρέπουσιν, εὐλόγως κατ' ἐμέ, ἀποπειρώμαι ν' ἀντικρούσω, ἔδοξέ μοι καλὸν διαρωσάμεν, εἰ δυνατόν, τοὺς τοιοῦτους ξενίζοντας καὶ παραξενίζοντας ἀγαθοὺς τοῦτους φίλους μου, ἐνθυμούμενος, δὲν ἐνθυμῶμαι ποῦ, τὸ λόγιον, «Οὕτινος τὴν γνῶσιν ἀρήρηται, οὕτου καὶ κατηγορεῖται προχειρότατοι!» ἐκρίνα λέγω καλὸν καὶ πρόσφορον, ἵνα ἀναδημοσιεύσω τὴν ἐν λόγῳ διατριβὴν Ἀλεξάνδρου Ρίζου τοῦ Ραγκαβῆ περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.

Γάνος λαμπρὸς καὶ γεραρὸς ἐνδόξου ὀρθόδοξου Φαναριωτικῆς οἰκογενείας, κατὰ Χριστὸν γαλουχηθεὶς, ἀνταρφεὶς, καὶ παιδευθεὶς, δὲν ἦτο βραβείως δυνατόν, καίτοι τὸν περιόδοι αὐτοῦ βίον ἐν Ἡσπερίᾳ καταναλώσας, νὰ ἐπιληθῇ τὰ πᾶτρια καὶ τὰς ἀρχαίας αὐτοῦ σεμνὰς παραδόσεις, καὶ νὰ ρυμουλκῇ, ὡς σήμερον ἐξ ἡμῶν ρυμουλκοῦνται ὑπὸ τῶν ξενικῶν καὶ ὀνείων κατακυλισμῶν τοῦ συμποῦ. Ὁ σεβαστὸς καὶ πολυσύμκντος φίλος, πολλὰκις προσωρικῶς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπ' ἐκκλησίᾳς ὅπου ταπεινῶς εὐόχῃσκε, διὰ τῆς ἡδέας καὶ μελῳδίου αὐτοῦ φωνῆς, μοὶ ἀνέπτυξε τὰς αὐτὰς ἰδέας, ἄς ἐκρηγῇ καὶ ἐν τῇ διατριβῇ του, καὶ ἄς, ἂν οὐδεμίαν ἐπισυναλξῆς συνεμερίσθῃ καὶ συμμερίζομαι μετὰ κατανόξεως ὡς τὴν μὲν κατὰ τὴν καὶ πλῶστην ἀλήθειαν. Ταύταις ταῖς ἰδέαις ἀκολουθῶν καλῶς, πολλὰκις ἐξεφράσθη καὶ διὰ τοῦ τύπου, καὶ ἐν ἰδιωτικαῖς συνδικλίξεσι μετὰ σπουδαίων προσώπων, καὶ ἀπεπαρήχθη

νὰ ἐφαρμόσω αὐτάς, ὅπου καὶ ὅταν κοινωνικὴ εὐνοία ἐτίμησεν ἐμὲ τὸν ἐλάχιστον, ἀναθέτουσά μοι ἐπίσημον ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν. Τὸ κατ' ἐμὲ, ἔπραξα πᾶν ὅτι ἠδυνάμην. Μέχρις ἐναργῶν ἀποδείξω περὶ τοῦ ἀκούτου ἢ σφαλεροῦ τῶν ἐμῶν σκέψεων καὶ ἐνεργείων, ἐπιτραπῆτω μοι νὰ ἐμμένω εἰς τὰς ἀπρηχαιωμένας, καὶ κατὰ τινὰς εὐρωτιώσας, ἐμὰς δοξασίας, καὶ μὴ πρὸς βῆρος τῶν ἀντιλεγόντων ἢ κακολογούντων κατὰ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς. Οὗτοι, κατ' ἐμὲ, ἀθῶοι καὶ ἀόκαες περὶ τοῦ προκειμένου, καθὼ σπανιώτατα ροιτῶντες ἐν ταῖς ἡμετέραις ἐκκλησίαις, εἰμὴ ὁσῆκας παραδεύουσιν ἐν Εὐρώπῃ, καὶ τοῦτο οὐχὶ πρὸς ἐκκλησιασμόν, ἀλλὰ διὰ ν' ἀκούσῃ τὴν τετράφωνον μουσικὴν, στεροῦνται καὶ τῶν στοιχειωδεστέρων γνώσεων τοῦ προκειμένου ζητηματος. Ἰστέο οὐδεὶς λόγος ἔλλογος δύναται νὰ γενῇ μετ' αὐτῶν, εἰμὴ περὶ τῶν εἰδικῶν ὁρέξεων, ἐντυπώσεων, καὶ ιδιοτροπιῶν ἐκάστου. Οὕτω λοιπὸν συζητήσεις σπουδαία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ μετ' αὐτῶν. Ποῦ παραδόσεις, ποῦ ιστορικαὶ ἀναμνήσεις; Ὅλα ταῦτα κατ' αὐτοὺς, ἐξοβελισθέντα, χάριν τοῦ νεωτεριστικοῦ πνεύματος, τῆς αὐτοῦ αὐτοῦς δὴθεν καλλιισθησίας καὶ τῆς ἀκουστικῆς. Δὲν ἐπιτρέπω εἰς ἐμαυτὸν νὰ εἶπω πλεονέστερα.

Ἰδοὺ ἡ διατριβὴ τοῦ πολυδύμου Ἀλεξάνδρου Ρίζου Ραγκαβῆ τοῦ πένυ:

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 3 δεκεμβρίῳ 1888.

ΔΗΜ. ΠΑΣΠΑΛΗΣ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΡΙΖΟΥ ΡΑΓΚΑΒΗ

ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Κατὰ τὴν πρώτην ἐβδομάδα τῆς τεσσαρακοστῆς εἰς μίαν τῶν ἐν Ἀθήναις ἐκκλησιῶν εἰσέλθων ἔμεινα, ὁρῶντι νὰ τ' ἐμολογήσω, ἐκπεπληγμένος ὅτι ἀντήρην εἰς τὴν ἀκοήν μου ἡ ψαλμοδία, διότι ἐν Κηρίᾳ παρῶν ἡρώων τὰς εἰς τινὰς ἐκκλησίας τῆς πρωτεύουσας, ὡς μοι ἐξηγήθη ἔκτοτε, ἐπενεχθεὶς ἐπ' ἐργάτων μεταρρυθμίσεως καὶ βελτιώσεως.

Καὶ ἂν μὲν ἔτερπε τὴν ἀκοήν μου ἡ βελτιώσις αὐτῇ νομίζω ἐντέλως περιττὸν νὰ εἶπω, διότι καὶ μέχρι παροίμιας ἐστὶ γνωστὸν ὅτι ἡ καλλιανθρία ἐστὶν ἀτομικὴ καὶ ἀμφοτερικὴν δὲν ἐπιδέχεται. Συνέπεσε ν' ἀπαντήσω ἀθρόους, οἵτινες ἐνόησαν τῶν ὧν ἡμεῖς καθομεν ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας γλυπτικῆς οὐ μόνον ἀειφόροι ἔμενον, ἀλλὰ καὶ ἐξηλικίτητο διὰ τῶν ἀλλῶν τὸν θυμικῶν καὶ ἀπειδὸν αὐτὸν εἰς τὸν συρμόν.

Καὶ ὡς πρὸς τὴν μουσικὴν ἰδίως ἐγνωρίζον κυρίαν ζήτην, ὑψηλῆς ἀνατροφῆς, καὶ ἐν γένει φιλοκαλεστέαν, εὐραία δὲ γυνὼν ἔχουσαν τῆς μουσικῆς, ψάλλουσαν ἐντέλεστα, καὶ θερμῶς βαρνεύσαν. Μοι ἔλεγε δ' ὁμιληθεὶς συνθέσεις δὲν γνωρίζει ἐπιδημητικώτερας, μεγαλοπρεπεστέρας καὶ μύλλον συγκινοῦσας, οὐδ' αὐτὸν τῶν τοῦ Βάγνερ ἐξαρουμένων, παρὰ τὰς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικὰς καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ πολλὰς αὐτῶν, ὡς τὰς ἀναστασίμους, καὶ ἄλλας τινὰς, ἐτόνισεν ἐπὶ τοῦ κλειδοκυβέλλου, καὶ ἔψαλλε μετ' ἐνθουσιασμοῦ.

Ἐγνωρίσα ὁμως καὶ πλείστους, οἵτινες ἐγένοντο ἐξαιλλο εἰς τὰς παραστάσεις τοῦ Τανγκούερ καὶ τοῦ Λοχενγκρὶν, καὶ ἄλλους πάλιν, οἵτινες ἀπάντην τοῦ Βάγνερ ἀποκοιμῶντο, καὶ, εἰ καὶ ἔλοι δὲν τὸ ὁμιλοῦν, ἐπάρκων ἐνθουσιῶντες ὅταν ἤκουον τὴν Μαδάμ Ἀγγώ. Ἀποτελέσματα ταῦτα ἰδουσιν κατὰ ἑαυτοὺς ἄνατροφῆς.

Ὅτε εἰς τινὰ ἔλεγον περὶ τῆς κυρίας, περὶ ἡς ἂν ἐντέρω, μοι ἐξήρασε τὴν ἀπορίαν μου πᾶς ἡν δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ ἀνθρωπῶς ἐξηγητημένους ἐπὶδοκιμῶν τὴν ἔρινον ἡμῶν ἐκείνην μονοτονίαν. Καὶ ὡς μὲν πρὸς τὴν μονοτονίαν δὲν εἶχον τί νὰ εἶπω πρὸς τὸν γνωρίζοντα ἰσως καὶ προτιμῶνται ἄλλας μουσικὰς πολυτονωτέρας. Ὡς ὁμως πρὸς τὸ ἔρρινον περὶ οὐ καὶ αὐτὸν, καὶ ἔκτοτε καὶ πολλοὺς ἄλλους, μεθ' ἂν συνωμύληται περὶ τοῦ ἀντικειμένου, ἤκουσα διασυρριζομένους, ἐγὼ ἰσως ἐκ τύχης, καίτοι ἔκτοτε ἐπιστήσας τὴν προσοχήν μου, σπανιώτατα συνέπεσε νὰ τὸ ἀκούσω, καὶ ἤρξατο ὑποπτεύω μὴ πολλοὶ ἐπακαλυμμένοι τὴν λέξιν ὡς τὴν ἀκούουσι χωρὶς νὰ προσέχουσιν εἰς τὴν σημασίαν τῆς, καὶ μὴ ἔρρινον τοῖς φαίνονται τὰ τέταρτα τῶν τόνων, ἃ καὶ αὐτὰ κοινὰ ἔχει ἡ ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ μετὰ τῆς ἀρχαίας, τοῖς δ' εἰς τὴν νέαν μουσικὴν τραπέουσιν εἰς αἰωνιστὰ κατὰ θεωρίαν ὡς καὶ κατὰ πράξιν. Τέλος ὑπόπτευσά καὶ ὅτι τινὲς ἰσως ἐκκαμψάνουσι τὴν ρίνα ἀντὶ τῆς κεφαλῆς. Ἐν τοῖς χοροῖς τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἐκκλησιᾶς ἐπεκράτει, ἂν δὲν ἀπαύωμαι, ἡ μονοτονία, καὶ οἱ χοροὶ ἦσαν πολυάνθρωποι, συνέκιντο καὶ εἰς 150 ψαλτοὺς εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν. Ἐποῖο δὲ πόντον τὸ φωνητικὰ ὄργανα δὲν ἦσαν ἰσως εἰς τὴν αὐτὴν διαπασῶν, οἱ βαρυφωνότεροι ἰσως ἠνυχάζοντο, ἵνα μέχρι τῶν δευρυφωνότερων ὁφθαλμοῖς, νὰ ψάλλουσιν διὰ τῆς λεγόμενης φωνῆς τῆς κεφαλῆς, καὶ ταύτην οἱ ἀπειρότατοι τῆς μουσικῆς ἐκκαμψάνουσιν ὡς φωνὴν τῆς ρίνος. Ἀλλὰ καὶ ἂν τινες ψάλλται αὐτοῖς ἀκούει, ἡ ἀδύνατος, ὅτι ἐν Ἀθήναις διδασκαλεῖον τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς δὲν ὑφίσταται, ἐξ ἀγνοίας καὶ ἀπειρίας τῆς κεφαλῆς τὴν φωνὴν οὖν ὡς φωνὴν ρίνος, δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ παρ' ἡμῶν οὐδ' ἐκκλησιαστικῶς κανὼν, οὐδὲ μουσικὸν τι πρόγραμμα ἐπιβάλλον τὴν ρίνα ὡς φωνητικὸν ὄργανον, καὶ ὀλίγη καλὴ διδασκαλία καὶ ἄσκησις μόνον ἀπαιτεῖται ἵνα ὁ ψάλλτης, ἀντὶ τῆς ρίνος, αὐτοῖς τὸ σπῆμα τοῦ.

Ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἄλλων ἐποφῶν ὅπως περιττὸν νομίζω ν' ἀφηγηθῶ ἂν ἡ μουσικὴ, ὡς τὴν ἤκουσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, μεταρρυθμισθεῖσαν ἢ βελτιωθεῖσαν, μ' ἔτερπε ἢ δὲν μ' ἔτερπε ἢ δ' ἐποφῆς αὕτῃ ἐστὶν ὅτι εἰς τὸ θέατρον καὶ εἰς τὰς συναυλίας οὐχὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὑπάρχοντες, ἵνα τερωμῶμεν ὑπὸ τῆς μουσικῆς. Ἄλλους εἰς τὰς ἐροταλέστιαις ἡμῶν οἱ μὲν θ' ἀπῆλθον τὴν εἰσαγωγὴν τῶν συνθέσεων τοῦ Βάγνερ, ἄλλοι τῶν τοῦ Ροσσίνι καὶ ἄλλοι τῶν τῆς Μαδάμ Ἀγγώ. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ψαλμοὶ εἰσι τὰ πτερὰ τῆς σεμνῆς ἀναστάσεως τῶν προσευχῶν καὶ τῶν καρδιῶν πρὸς τὸν πλάστην.

Ἀλλ' ἂν τὰ πτερὰ αὐτὰ εἰς αἰσθησιν, ἀδυνατοῦντα ν' ἀνατείνωσι τὰς καρδίας, δυσχεροῦντα δὲ μύλλον καὶ ἐνοχλοῦντα αὐτὰς, δὲν πρέπει νὰ ἐπιμεληθῶμεν νὰ τὰ διορθώσωμεν.

Πρὸ παντὸς πρέπει ἰσως νὰ ἐρωτηθῇ πῶς συνέβη ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὐτῆς μουσικῆς, ἥτις ἐπὶ τοσοῦτον αἰῶνα ὅδελεγε καὶ ἐνέπνεε τὸν λαὸν ἡμῶν καὶ τοὺς αυτοκράτορας, ν' ἀποβῇ ἡμῶν φορτικὴ, ἀφαιτοῦσα ἀπαιτούσα τὴν μεταρρύθμισιν. Ὅσον καὶ ἂν ἐξηγηνέτην τὴν ἀκοήν ἡμῶν αἱ νέαι μελοδραματικαὶ συνθέσεις,

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΗΜΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΤΟΥ ΙΘ' ΑΙΩΝΟΣ ΕΤΗ.

ας έχομεν ἴσως ἐναύλους, τοσαύτης περιφρονήσεως ἀξίους δὲν δικαιοῦμεθα νὰ θεωρῶμεν τοὺς μέχρι χθὲς ἐτι καὶ πολλοῦ μέρει σήμερον μετὰ θρησκευτικῆς κατανύξεως ἀκροαμένους αὐτῆς πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀδελφοῦς.

Εἰς δὲ τοὺς αὐτῶν μέχρις οὗ τὸ ἐναντίον ἀποδείχθη, παραδέχομαι καὶ φιλολογικὸν τινὰ λόγον, δι' ὃν φρονῶ ἀναγκάσιον οὐδεμίαν νὰ ἐπενεγθῇ μεταρρυθμίσεις εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν μουσικὴν. Οὗτος δ' ὅστις ἦ ἦν καὶ ἄλλοτε ἀνέπτυξε πεποιθήσεις ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ διεδόθη καὶ ἐξηκολούθησεν τὴν τῶν αὐτῆς κατὰ τὴν πρώτην τάσιν καὶ τὴν καταγωγὴν συγγενῶν χωρικῶν συνθέσεων τῆς ἀρχαίας δραματουργίας. Ἀπὸ θρησκευτικῶν ἀιμάτων ὁραηθεῖσαι ἐκείναι εἰς τοιαῦτα ἐπαγγέλλον αὐδῆς ὅτε μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ βίου συνεζέλιπον καὶ αἱ πολιτικαὶ πολεμικαὶ καὶ κοινωνικαὶ περιπέτειαι, εἰς ἃς καὶ ἐν τῷ μετὰδ' εἶχον μεταπτώσεις, ἀλλ' ἡ τύχη διέμεινε μετὰ τῶν τεχνικῶν αὐτῆς ὅρων καὶ τροπάρια ἐξηκολούθησαν καλούμενοι οἱ ἐρῶτες (Διον. π. συν. λβ'. 10', 262 — Ἐπιχρμ. ἐν Ἡρακιστ. Η', 28. — Κριτίας ἐν ἡφαίστ. II. 9) καὶ αἱ ᾠδαὶ ἔμειναν καὶ αἱ εἰρημαί, καὶ τὰ νῦν προσομοία εἶσι τὰ ἀπομοιόστικα, καὶ τὰ ἀποκελυμένα. Τὰ τραγικὰ ἀντεθέθενται εἰς τὴν Ἀγίαν Τριάδα ἕνεκα τοῦ ὀνόματος ἐνὶ τὰ ἀρχαία τριαδικά, (Ἡρακιστ. π. ποιημ. Γ' 64). Προσέτι δὲ ἀντιπαράθεσι ἐκεῖ σποράς τοῦ Πινδάρου καὶ τοῦ Ἀριστοφάνους, κατέδειξε νομίζω ὅτι ἡ στιχογραφικὴ αὐτῶν προσομοία ἐστὶν ἐτελεῶς ἀνάλογος πρὸς τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων.

Ἄν τοῦτο ἔγχαται δὲν λέγω ἀληθεῖς, ἀλλὰ τινος πιθανώτερος, τότε θὰ εἴμαι ἐπίσης ἐναντίος εἰς πᾶσαν οἰκονόμωτε ἀπερὶσκέπτον διόρθωσιν καὶ τελειοποίησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, ὡς θὰ ἦμεν κατὰ τῆς ἀνεγείσεως παντός, καὶ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου μεγάρου, ἐπὶ ἰδάρους, ὑπ' ὃ ἔχω τινὰ λόγον νὰ εἰκόσω τὴν ὑπερβίον λευφάνων ἀρχαίων τινῶν ἀριστοτεργήματος τῆς γλυπτικῆς ἢ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ἡ μουσικὴ ἦν ἐν τῶν ἀξιολογωτάτων ἐγκαλλωπισμάτων καὶ προϊόντων τοῦ ἀρχαίου βίου. Τῆς ποιήσεως ἀδελφῇ, τῶν φιλοσόφων μελέτημα, καὶ ἠθικὴ τῆς νεολαίας προσφ, εἶχεν ἀρβῆ βεβίως εἰς ὕψος πολλοὶ ἄνθρωποι, ᾧ ὅτι συνήθως νομίζεται, καὶ ἐκφράσεως δὲν ἱστερετο βεβαίως ἡ μουσικὴ ἐκεῖνῃ, ἥς τὸν δοῦρον ἀκούων ὁ Ἀλκιβιάδης, ἥπαζε τὸ δόρυ μετ' ἐνδοσυνητοῦ.

Ὁ ἐξαφανισμὸς αὐτῆς μέχρις ἔχους ἐστὶν ἢ θὰ ἦτο διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ζημία οὐχὶ ἐλάσσων τῆς ἣν ἐπέφερεν ἡ ἀπώλεια πάντων τῶν ζωγραφικῶν ἀριστοτεργημάτων τῆς ἀρχαιότητος, ὥστε περὶ πολλὰς νὰ ὀφίσταται ἡ ἀμφιβολία ἂν ἤκαμε τῷ ὄντι ἐν Ἑλλάδι ἡ ζωγραφικῇ. Ὡς λοιπὸν θὰ ἐξανιστάμεν ἂν ὀλλομένῳ τινι ἀποζέοντα, ἵνα ζωῶμεν τὸν ἀναρωματισμὸν, πίνκαλ, ἐν ᾧ ὀπώτετεον περιέχοντα λεῖψαντα κείνου τοῦ Ζευξίδους ἢ τοῦ Πολυγνώτου, οὕτως ἀποκρῶν καὶ πᾶσαν καταστροφὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, ἣν νομίζω τῆς ἀρχαίας συνέχευαν, ἵνα ἀντικαταστήσωμεν αὐτῇ καλῆτεραν.

Ἄλλ' ἵνα περὶ συνεχίας δύναιτο νὰ γίνηται λόγος, περισταται τὸ πρῶτον ζήτημα: Εἶναι ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ συνέχευα αὐτῇ ἐκστῆς, καὶ οὐχὶ ἐτελέης ἀλλοιώσεως, κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, ἐξ ἐπαράσεως ἢ ἐξ ἐκνήσεως τῆς ἀισθητικῆς ἐκελθούσα. (ἔπειτα τὸ τέλος).

Εἰς τὸν ἀναγνώστην παρέσχον ἰδέαν τινὰ τῆς ἐν γένει κινήσεως παρὰ τῷ ἡμετέρῳ γένει, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ γράμματα, κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ ἐνεστώτος αἰῶνος ἐτῆ. Ἀνέκλυσ τις αὐτῆς ἐστὶν χρησιμωτάτη, καὶ μὴν καὶ ἐπιβιβάζεται μοι, ἐν ὀλίγοις καὶ αὐτῇ γινομένην, ἀρῶν, ἐν μὴ φιλαυτία μὲ σκοτίζει ὑπεμέτρος, οὐδὲς ἀνέλαβε ἵνα σπυλογραφῇ ἀμυδρὸς τὴν κίνησιν ταύτην, ἀνάγκη δὲ ἵνα ζητήσωμεν εἰδήσεις καὶ πληροφορίας ἐν διαφόροις βιβλίοις διδακτικαῖς τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ ἐν ταῖς ἐκδιδομέναις τότε ἐφημερίσιν. Ἡ ἀνέκλυσ τῆς ὅλης κινήσεως ταύτης, ἥς ἀρχομένη αἴμερον, ἀναφέρεται εἰς λόγον μακρὸν οὐχὶ περὶ σχολείου, ἀλλὰ περὶ τῶν χρησίων βιβλίων, καὶ τοῦτο κείται, οὕτως εἰπεῖν, δευτέρον μέρος τῆς ὅλης διατριβῆς, ἀπαιτοῦν καὶ τοῦτο τὸν πρόλογον, ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἐκτίμησιν καὶ ζήτησιν τῆς γλώσσης, εἰς ἣν ἔδει ἵνα γράφονται τὰ βιβλία ταῦτα, δείγματα λεκτικῶν συλλέξας παρέσχον εἰς τοὺς φιλόστοργους ὁ φιλοπαιδίας ἐκδότης τῆς Μεσαιωνικῆς Βιβλιοθήκης» Κωνσταντίνος Ν. Σάβας ἐν τῷ «Παραρτήματι τῆς Νεοελληνικῆς Φιλολογίας», ὅπου μεγαλοφρονώτερον ἱστορίαν εἶπε τοῦ ζητήματος τῆς νέας ἐλληνικῆς γλώσσης· ὁ δὲ πῶθ' ἵνα μᾶλλον καὶ ὅταν εἰς ἐκεῖνο δύναιτο ν' ἀναδράμῃ. Ὁ ἡμέτερος ἀναγνώστης ἀρκεῖ ἵνα γινώσκῃ ὅτι μεγάλοι λογίων ὁμογενῶν μερίδες ἀντετίθεντο πρὸς ἀλλήλας, ἡ μὲν ζητοῦσα ἵνα ὦσι γεγραμμένα τὰ διδακτικὰ βιβλία εἰς τὴν ἀπλήν, ἡ δὲ θέλουσα, κυρίως διὰ τὰ ἐπιστημονικὰ, ἵνα γράφωνται εἰς τὴν ἀρχαίαν. Ἄλλως ἀπὸ τῶν μέσων τῆς παρελθούσης III' ἑκατονταετηρίδος ὁ κλεινὸς Εὐγένιος ὁ Βουλγάρης ἦν ἐκουρίξας τὰ χυδαῖστί φιλοσοφεῖν ἐπαγγελλλόμενα βιβλιδάκια, ἐν δὲ τῷ τέλει τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος, ἀνὴρ μέγα κλέος ἀρμέμενος ἐπὶ τῇ βίῳ καὶ πολιτείᾳς ὁσὶντι καὶ φιλοπόνη διδοσκαλίας, ὁ Πάριος Ἀθανάσιος ἔγραψε καὶ εἶπεν αὐκταῖον τοῖς ἐλλήνων παισὶ τὴν πᾶτριον σάζεσθαι γλώσσαν, καὶ ἐλληνιστὶ τοὺς ἑλλήνας φθέγγεσθαι καὶ γράφειν, ἀλλὰ μὴ χυδαῖζειν τὰ πλεῖστα μεθοβαρχίζοντα⁷⁵, εἰ καὶ συνίστησι τοῖς ἱεροκλήζον ἵνα μὴ, ὁ ρέδον, ὑπὸ τῆς ἄγαν χυδαῖότητος ἀήδης ὁ λόγος γίνηται καὶ ναυτίας προέξοντος, «τοὺς ἐπ' ἐκκλησίας λέγοντας ἀμυδρῶσθαι πρὸς τὴν τῶν λαῶν ἀσθένειαν». Ἐν μέσῳ δὲ τῆς ἐν

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 2—4 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

75. Ρητορικὴ πραγματεία· ἥτοι τῆς Ἐρμογόνους τοῦ Τραπῆος ρητορικῆς τέχνης ἐξήγησις, συνομειθεῖσα ὑπὸ Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, δακτύλῳ ἀπὸ Μιστὴρ Μικὲ Κερὰλη, ἀνδρός Χιουπολίτου. Ἐντέτυχον 1793, πρλγ. σελ. 7. Ὁ αἰσθητικὸς Πάριος συνίστην ἄνω τοῖς ἱεροκλήζον εἰς μίμησιν τὴν γλῶσσαν τοῦ Μηνίου.

ΕΚΛΗΣ.
ΑΛΗΘΕΙΑ
ΚΙΝΗΣ/ΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΜΟΣ
13
ΕΤΟΣ Θ

1888-1889